

Ҳаһмат

1931 ғыл атынның
15 күнүттэн тахсар

№ 16 (4439) ♦ 1974 с.л. Олуиньу 5 күнэ ♦ Сынната
ОПТУОРУНЬУК 2 харчы

**Саха АССР знаматыгар —
Норуоттар доьордоһууларын ордена**

ССНП Саха уобаластаабы комитетын уонна
Саха АССР Верховнай Советын холбоһуктаах
үөрүүлээх мунньахтарын туһунан
Информационнай шитиннэри

Таб. В. Н. Новиков Саха АССР-ы Норуоттар доһордоһууларын орденнаны наһараадаланыр туһууан ССРС Верховнай Советыне Президиумун Ыйларынан ааран ыһитиннарар уокка мустубут дьон дохсун ытык таһынымыларын ортогугуар үрдүк наһараадаланы республика эмматигар илдьэ.

X X X

Кызын Нуучун драматический театрыгар хол-
боһуктаат үөрүүлөөх муһных кыттылаахты-
рыгар анзаан улахан концерт көрдөрүлүни.

Актив үөрэнэр

Билэгтэй бирэмжар икэн
идеология охсуйвутун сы-

тырхаймыста — ССКП райкомун пропагандала уонна агитацияда отделениега сөбүздөөсүз **И. И. Федотов**, аан дойду балаһыанньатын бонтуруостарыгар райсовет исполкомун председателин сөдбуйлааччы **М. И. Бөлүх** уонна партия райкомун инструктор

ра С. Н. Чичигинаров, хөтөлсний нуруут хамааралтай байсан сайддын тусгай зурвас — тийм хамааралтай байсан удирдлагын тусгай агроном В. Ф. Ермолаев, оскуолаларта ахсаан предмет гар сана программа кинринин сибобостон төрөлүүтөр сооруктарын тулунан — Чурагч орто оскуоланы учуутала А. П. Ермолаев.

ДОБОРДУУ УОННА
БЫРААТТЫЫ ЫАЛДЫТТААНЫН

ССКП КК, ССРС Верховной Советын Президиумун уюмна Советский правительство саттарынган Л. И. Брежнев Куба КП КК Вастакы секретара, Революционной правительство Премьер-министр Фидель Кастроны, Куба КП КК Политбюротун чилинэ, Куба Республикагын Президент Освальдо Дортигофу, Куба КП КК иккис секретара, Премьер-министр Вастакы салбурлааччыта Рауль Кастроны Советский Союзка догоруу кылдыгтыларынгар ыгырда Ыгырмы катталынан мекелдене.

Пятилетка вахтатыгар

БАСТАНЫ ТҮМҮКТЭР

Эрилик Эринистин аятынан 1903-жылдан петиетка тутнах сын бастакы мыйтар үтүз вазонной мыамы сорулгын 112,8, фуражнай мынхат маймынын 110,6, эти государствода туттарыны 124,6 бырышман голорд болгон мыах сыууну 99,9.

Н. ФЕДОРОВ.

Н. ФЕДОРОВ.

ТӨНҮҮ ҮЛЭХИТ

Комсомолец Семён Максимов
нашыл сайын Мугудай орто
оскулатын үөрэнээчтэ Митя
Хютастовтын Бырына-Хан
ферматыр маньым мяхха
бостууктабыт. Киһилэр үлэ-
дэригэр үтүө суобастахтык
сыһыаннасыытара, мнах сү-
гүтүүт, ыам көтүүтүн та-
һарбалахтара. Ошон ити ферия
маньымсыттарга сайынгы ый-
тарга өлгөм үтүү маннар, кол-
хозтарылар бастаабыттарга.

Отгон билигн аээр үлэлт
Төлий Диринэр общественной
сүбүгэ эби аһылыг өгөрор.
Ити үлэлтөр кыһамнылаах-
тык сымнааһаһарып иһин Семен
Макеймова Калинин аатынаа
колхоз сүбүгүт иититини үл-
һиттөрө мөхтээллэ үлэһин.

С. СИВЦЕВ.

ЫЙДААҒЫНЫ АҢАРДЫЛАР

«Якутсельстрой» трест 372 М-дэүх көһө сымдыар механизованнай колоннатын 1 уураппыталай тутар-монтиратыыр участкага (начальник В. Н. Дуранов) иктилелтэ төрдүс сымны бастабын ыйыгар 45 тыһынча солкуобайдаах үлэни ытылх-

Учаастикта А. М. Носуров
саламатчылар тутуучулар
биргээдэлэрэ тохсунуу ыйга
20700 солкубайдаах тутуу
ыстап, сөрүдэйи 5700 солку-
байдынан аһарда.

и **CO** ЗН **НОВЫЙ**.

ССКП ИК ЫҒЫРЫТЫҒАР
ЭППИЭТТЭН

ЛЕНИНГРАД. В Саудован азийн сүндэс фабринатын коллектива ССКП КК партида, советский нуруука. Ыгырмыты гар эппэтээн 250 сага уган лары айрга обонзоталистиб. ытына.

СНИМКА: сага тэаина
образецтарын дүүжлэһин.
ССТА фотехронингата.

Уобаластаағы партиянай конференция делегаттара

ВЫЧЕТА НАСТАВШИХ

РЕСПУБЛИКА норуутун хаанаайс-
гыбатын үтүүлэх үлэһитэ, Үлэ
Кыһыл Знамта орденнаах наһыйтасы
А. Т. Кузьмина оройуоннаагы партийнай
конференцияра үлэ итинтип делегаттар
барка астынан ыстыбиттара.

— Бийиги оройуон үүтү маани, сүбү-
нү устуу, боруодатын тунсарын курдук
сүрүт көрдөрүүлөргө маанимэ олорор. Ма-
ла-Хангаластан, о.д.а. оройуонигарта
гарадынын хаалдыбыт, Мин 1973 сыга
ылбыт кирбиним 3151 килограмм буол-
тун ичин, ити республика чулуу ма-
ныксыктарын ситиниэлэрингэр тийбэт.
Онон үрдүк үүт ичин Бүтүн Союзтаары
куоталааныга кирсөөн, кинини оссе-
пинг далааныннаахтык ычтан, хас бийр-
дин үлэбит патылетка тутуох сымыгар
санта үрдүк соруктары тур, орундарын
хааччыбыларым. Итэбэстэринин оччодо
эрэ туоратыхахтык бу дыйлаада дьобун-
наах хардымына отуруохтук, — диир ко-
мунист үрдүк модьуйуутун туруорбута.

Оройуонга бастааһын коммунистический үлэ коллективын патын ылыбыт ферманы салайбыт, иһин урукку ситиһиһиҥиҥи сылтаата тунсарар иһин охсуһуу партиянай сорудах буолар. Ол иһин Агафья Тарасовна ити бөчүөттээх абазыһыны сугуордuttан оссо үрдүк көрдөбүллэри туруордумут. Өлгөм үүт иһин социалистическай куолаһыҥиҥи бөйөтүнөн баһылаабыта, көдүлээбитэ.

Оройуон киээн туттар бастыг ыамныксыта А. Т. Кузьмина Саха АССР VII ыччарыылаах Верховнай Советын депутатынан быһырданар чыастанан араас өрүттөөх общественнай уонна государственнай үлэни ыалпыта. Байыгун үлэтигөр республика манктарын оһомуттарын киэҥтик туһанар. Саха сирин чемпион ыамныксыта Н. И. Яковлев былырыын бу фермада кэлэ сыдыан сыаналаах сүбэни-ыйыыны оҥорбута. Ону олоххо диилэрэн үүт мамын биллэрдик үрдэтэн, ферма коллектива 2332 килограмма ынах ахсыттан ыта. От

төн өршүүн чемпион мазынныксыга, ферма старшай А. Т. Кузьмина хас бирдин ынагусттан 3151 килограмм үүтү бээ, асыгыг сымлаагы көрдөрүүтүн 581 килограммын куёуларда, елга рекорду олохтоого.

Коммунист салабар «Юбилейный» мчач-комсомольский форматин коллективидоуун ситинилерин икин барт элбэх напаралдары, биримийелери ылбыта-Олор истеригер Бүтүн Союзтаады социалистический кюталаарын кылайымлаарым «Үрүк илге» чорозно, партия Кийн Комитетин Политбюротун чилимэ, СССР Тизитин хабайлыгыбатын министрэ тай. Д. С.-Полыский илин баттаавышмах Б.-чуотундй Грамота базалар.

Үзлөд саят-кыялымызга жайгашып бир-
дин чулуу дөөннөр ситиһалар. Ол инни-
кетин бүтүн коллектив туруорунар сору-
гупан, өссө үзүк кирбиһаларга угуйар
күүбүнөн буолар. Оннук да буолан үтө-
үлөдөх, дьобун сурахтаах юбилейһалар
кирер. Хадардааһы биритөдөлөрүн ыан-
ныксыттара 1973 сылга өройуонига дан
бастакынан икки таһыһыачалаах кирби-
ни ыһылар.

— Билиги Агафья Тарасовнага «Бири бир төрөшпүт» ишбети курдук күндүтүк таанышты. Кини хас бирирдинбититтүн саалаан, коллективништ үлэтин-хамнайнн өрө буолбахаа. олобун, билингэ-көрүүтэ ардыһынтыи ким баарарар не санаатынн сөбүдээн ылынар ғыма саталлаахтын эрийер. Куруутун санаабытын куурда, сатаабатахтынн «судургутук көннөрө, баама үчүтэйгэ угуба, үөрөтө сылдыааччы. а да иһин биир өйүнөн-санаанан олобобут, үрдүк дьулурунан үлэлиибит. баанык» коллективка интиллэн үлэ, олох түөкөн окуулатын барбыһынтын мадды ийэи тутта көпсөэхпит. Коммунист-наставникка, Агафья Тарасовнага, хаһан баарарар махтаа-баһыма тыллараан этиэхпит, — диир бу фермага үлэлиир ыччаттар баарыларын ааттарыттан көмөсөл XXVI уолаастаары конференциятын делегата, өдөр баһыныксты Анна Григорьевна.

Партия санга Усталбын хөрдүүлэврийн халбана суух тутууугаа анзаан «Коммунист-партия активнай баймаха» дээр А. Т. Кузьмина «Кыям» хайманка бичээтэллэнг сүрүгэ кииз сэнгэрлэнийн залбыта, залбэх кэпсэтин, дүүлэлэний киингэр турбута. Ити киин коммунист үрдүк аатын сүгэр дэбуннаах хаачыстыбатын хөрдөрбүтэ, ол бигэ туобутуунаа буолбута.

Имчат наставнига, коммунист А. Т. Кузьмина салайар коллектива үрүн илгэн дэлэтингэ, коммунизм эдэр тутуучыларын нитиге нинжиктин да алыттарга маяк буолан ырыда, үлэ-хамнас нинки күнүтөр ийнэ, чаралхай ситиһинээнэ, сүтөн сурадырыа, албан аэтанна дэиэ эрэнэбит.

Н. БАРАШКОВ.

Мелиорация — киэн суолу •
ХАЛААН УУТА
СИРИ НҮӨЛСҮТЭР

Бийиги эрэйюонмут ордух үгүстүк кураанныыр. Метеорологтар ааран таһаарымаларынан, сүүс сыл баһыттан 80-иа кураан буонар уонна бизс эрэ сылга сонтоох ахсааннаах сөнүү түбэр. Итинник мэддһи хатылаһа турар суттар от үүнүүтүгэр улахан охсуулаахтар. Ол түнүгэр бодон ынах сүөһү уонна сынгы ахсаана халбаныны турар. Холобур, 1932 сыллаахха эрэйюон территориятыгар 61100 тобо ынах, сылгы сүөһү баара, оттон билигин—36000. Бодон ынах сүөһү 1941 сыллааһар үс гыммыт бириеттан ордугунаан аһайата.

ЧУРАПЧЫ оройуона кураан алдыттымаах содуларын тин быһааннан сеп дуо? Көһүннэ 30 сыл устатыгар бийиэххэ сыллаары сөгүү орто көөнөйэ—214 миллиметр. Ол эрэри ити дараны сиккиит биэр төгөннө түспөт. Үүнээ сымай тухсар уонна сиккэ наадыһар бириэмэттэр, бийиһар, сыллаары сөгүү 16 эрэ бырыһыана түһөр. Саама кураан сымаларга бэс ийиһар баара-суора 3—4 миллиметр сөгүтүлүнбөт.

Салгын ордух кураанагымтан почва синга нвар буул
котүүтүттен балайманна ордух үүстугурар. Ити түмүг
оройуон территориятыгар уу сиппалаа адылаан ннэр. Аа
ымт кураан смла оройуон хааайыстыбалара оттообун ба
лаптан 48-эре бырыннан гелөрбуттара. Биир бодон тина
сүөбүтэ 9 центнер дорооххойааылык сөгүтүөнүкалаанна. Отто
оттонер ходуна гектарыттан 4-түү центнер үүнүү млы
дыбыта. Ол иини билиги оройуоммут хааайыстыбалар
ыраах үрэх бастарыгар тийкэн оттуурга күбүлүбүттэр
уонна биллгичи Хаааны, Мөстири, Нуотара үрэхтэригар нн
таан олоролор.

Оройуун өтөөнөр хөдүхэтиш тобус гыммытан бирийн эр ону дараан Айма матылаарын, халаан уута нүөлсүт лавар. Отгон атын хөдүбаларбыт? Оттуур сирн нүөлсүпнэки эрэ турсарымы тууаншэ биэрнэ эгэ?

Билэгийн Аюла өрүс уутун Таатта урэхха туттарым би
райыага оҕоһулар Оһөн Алексеевскай уонна билиһи өр
буоммут үгүс ходоһаларым нүөлсүтөр кыах үөһүөдө.

ОРОЙУОН сирин халаан уутунан нүөлөтүүтэ рекоме-
дациялары өгсөрөр бырайыактааччыларга көмөлөш-
күннөттөн тыа хаһаайыстыбатын Саха сиринээри наачча
чигийлэр институтун Чурапчытаары өлөрбэй пууна хот-
болоры халаан уутунан нүөлөтүү кинилэр үүнүүтү би-
риклэрингэр хайдах сабыдыаллырын үс сыла үөрэт-
Халааны үөскөтүн үс бодьдоо боруобдалына. Ол быһыыл-
нан хөдүналар илин ийин өртотугар уонна бүтүүтүгэр,
ийин өртотугар нүөлөтүүүһүнүлэр. Хөдүналарга уу 5, 10,
15 суукка устата халытылына. Опыт олобулар участе-
тарыгар өттор сижэлэрэ ыһылына, минеральнай уфурду-
дар биллэрилиннилэр.

Ходуналар үүнүүнү бизниларин утуоттааһымы сэр
ТХСНЧН, СРС НА СО Саха сиригээрэ филиалын Биологи
на институтун, Ирбат тону үөрөтөр институт, Саха гос
дарственнай университетин үлэһиттөрө почвалар уон
жырыстар уутаары, температурнай, аһыар, туустаныылар
режимнэригэр научнай кэтээн көрүүлэри ыыттылар,
мунуугу сайдымын, оттор биологической свойстволар

көтөрткүлөр, атын башпурдуостары үөрөттүлөр

Ити бары чинчийялаар түмүктөрө агрегация бөл нүөлүстүлүбөтөх сирдерге хөлөрүн үрдөтөрүн көрдөрөллөр. Оя курдук, түүттэн азынах биринэ буолан баран үүһүн төгүл үрдүүр. Осөкүтүн почваын диска хөлүналар 1,2—1,5 төгүл албах өтү бизарал.

Зууу халытан нүдсүүтүтэ өттөр сизимдэ нарийннай, фосфорнай уонна азотнай уобурдуллубит учуастактарыгар ордук үчүгэй көрдөрүмүлэр. Киинэлэргэ нүдсүүтүлүүбүтэх манньык бар 5—6 төгүд албах от уунаа. Биир дьаһирини, холобуур, гектартан 73 центнер тыһынаһытэ. Онуоха бары түбэлтэлэргэ кырааһуулубут сирдэр үүнүүлэрэ үрдүк буоллулар.

Искусственный нуолсутуу туһата аасты
ордук үчүгөйдик билинэ. Сорох нуолсутуу.
үүнүүүзэрэ гектартан 26—29 центнерга ти
лүбэтэх манник сирдэр үүнүүлэринизээр
оройуон хаһаайыстыбаларын орто көрдөр
төгүл элбэх онко тийлэ.

УЗНУ хэлмэгч нүүлсүүтүү хамнык режиссерий? Бү бөппуруос эмиз институт уретилинне. 1971 сылга өттөр сиемалерин дуулары киллерен хедуналары хорутууга у билгича бастыг түмүктөр келингити—бес мй нүүлсүүтүү ситибилинчилар. Уу хедунаала синигирте. Уорурдуулары киллеринге саам 5—10 суукка эстата нүүлсүүтүү ардтаэри най болдохторугар (сам мыйын 20 уонна ылымынна. Огобулаубатах келим хедунал (20 хонуктавах нүүлсүүтүү) ардтаэри уон болдохторугар үчүгэй түмүктари биэрзе.

1972 онд голдуулаар урдук түүнүүн үн
5 хонхутаах нүүлсүтүү эрдэтээн уонна
дөөхторутар сатайһилжнэ. Хорутуу уонна
тор снэмэлэрин мһмы уонна уобурдуулар
ниттан хаттаан нүүлсүтүү ордук кедүүстээ
тар ууну халытаы төһөнөн үбүүр да, сочч
раабыла курдук, намтырын көрдөрүүлэр.
йууку үбүүнүк сиигирдин (бэс мһм 20 кү
сорох сирдэргэ мһлгас сиигирдингэ ү
баалларын үрдүнэн, бары көрдөрүүлэргэ таб

ОПЫТТАР Таатта урэх добуунугар ыы калым сиртэ өртөн сүөһү ара маччийар молтох. Холобур, олобуллубат, нүөлсүтүлүтүн былырынн гектиртыттан бапра-суэра ылыллыбыта. Ол кимгэ манна тупсарыллы тирдрилибит учаастагыттан гектартан үүнүүнү хомуйуллубута. Ол араэри сирин аныкыра, нүөлсүтүри тэҥэ эбии өссө культурнай баалар комплекстарын олохтуохха наада, он тар, 1972 сыллаагы опыттар данийдарынан тупсарыллыбатах кырыс сир үүнүүтэ а тупсарыллыбатах кырыс сир үүнүүтүүвэрэ үрдүк буолта. Бу ходуһаны халаан уутунан турнай-техническэй мелиорацияны калта дэххэ ара мунутуур үрдүк көдүүүү биэрэр.

В. ЯКОВЛЕВ

ТХССНЧИ хөдүһаны онгорууга уонна иелиорацияба
Чурапчытаабы опөрнай пуунун сэбиздессэйз

М. СТАРОСТИН

ТХССНЧИ старшай научнай үлэһитэ
(«ОЯ» хайыаттан тылбаастаанна).

- Москва аттыг бүр Швейцариядааг
профтехучилищеда 500 киби нэг про-
филлаах механизатор идэтиг байгынм-
лаа.

СНИМОККА: астрономия төрүттөрүн
преподаватель Н. П. Кубраков туора-
таах культуралар өлгөмүзүк үчүн сор-
тоян билгиленилэр.

ССА ФОТОХРОНИКА

